

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2012. február 28.*

„Környezetvédelem — 2001/42/EK irányelv — 2. és 3. cikk — Bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálata — A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelme — Terv vagy program — Az előzetes környezeti vizsgálat elmaradása — Valamely terv vagy program megsemmisítése — Annak lehetősége, hogy a terv vagy program joghatásait fenntartsák — Feltételek”

A C-41/11. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Conseil d'État (Belgium) a Bírósághoz 2011. január 26-án érkezett, 2011. január 18-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **Inter-Environnement Wallonie ASBL**,

a **Terre wallonne ASBL**

és

a **Région wallonne**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot és U. Løhmus tanácselnökök, A. Rosas, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. Toader (előadó) és E. Jarašiūnas bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: R. Šereš tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2011. november 8-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az Inter-Environnement Wallonie ASBL képviseletében J. Sambon ügyvéd,
- a Terre wallonne ASBL képviseletében A. Lebrun ügyvéd,

* Az eljárás nyelve: francia.

- a belga kormány képviselőjében T. Materne, meghatalmazotti minőségben, segítője: A. Gillain ügyvéd,
- a francia kormány képviselőjében G. de Bergues, A. Adam és S. Menez, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében P. Oliver, A. Marghelis és Simon B. D., meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2011. december 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem arra vonatkozik, hogy milyen feltételek mellett tartható átmenetileg hatályban a bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2001. június 27-i 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 197., 30. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 6. kötet, 157. o.) szerinti azon „terv” vagy „program”, amelynek vonatkozásában nem végeztek környezeti vizsgálatot, jöllehet ezt az említett irányelv előírja.
- 2 E kérelmet az Inter-Environnement Wallonie ASBL (a továbbiakban: Inter-Environnement Wallonie) és a Terre wallonne ASBL (a továbbiakban: Terre wallonne), valamint a Région wallonne (vallon régió) között a vallon kormányának a code de l'environnement (környezetvédelmi törvénykönyv) code de l'eau-t (vízügyi törvénykönyv) képező II. könyvének a nitrogén fenntartható mezőgazdasági felhasználása tekintetében történő módosításáról szóló, 2007. február 15-i rendelete (*Moniteur belge*, 2007. március 7., 11118. o.; a továbbiakban: megtámadott rendelet) megsemmisítése tárgyában folyamatban lévő peres eljárások keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 91/676/EGK irányelv

- 3 A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló, 1991. december 12-i 91/676/EGK tanácsi irányelv (HL L 375., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 68. o.) 1. cikke szerint ezen irányelv célja a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése, és a további ilyen vízszennyezés megelőzése.
- 4 Ezen irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése így rendelkezik:

„(1) A tagállamok az I. mellékletben felsorolt kritériumok szerint jelölik ki azokat a vizeket, amelyek a szennyezés által érintettek vagy érintettek lehetnek, ha az 5. cikk szerinti intézkedések nem valósulnak meg.

(2) A tagállamok legkésőbb az irányelvről szóló értesítést követő két éven belül veszélyeztetett területként jelölnék ki minden olyan ismert földterületet területükön, amely az 1. bekezdés szerint meghatározott vizekbe szivároztatja a vizet és hozzájárul annak szennyezéséhez [helyesen: amely vizét az (1) bekezdés szerint meghatározott vizekbe bocsátja, és hozzájárul azok szennyezéséhez]. Hat hónapon belül tájékoztatják a Bizottságot e kezdeti kijelölésről.”

5 Az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja akként rendelkezik, hogy „[a]bból a célból, hogy minden vízre általános szintű szennyezés elleni védelmet biztosítsanak, az ezen irányelvről szóló értesítéstől számított két éven belül a tagállamok [...] a helyes mezőgazdasági gyakorlatról egy szabályzatot vagy szabályzatokat hoznak létre, amelyet (amelyeket) a gazdák önkéntes alapon alkalmaznak, és mely(ek)nek legalább a II. A. mellékletben [helyesen: II. melléklet A. pontjában] említett tételeket lefedő rendelkezéseket kell tartalmaznia”.

6 Ugyanezen irányelv 5. cikke szerint:

„(1) A [...] tagállamok az 1. cikkben leírt célok megvalósításának érdekében cselekvési programokat alkotnak a kijelölt veszélyeztetett területek tekintetében.

(2) A cselekvési program vonatkozhat a tagállam területén lévő valamennyi veszélyeztetett területre vagy, ha a tagállam szerint úgy megfelelő, különböző programok hozhatók létre a különböző veszélyeztetett területekre vagy részterületekre.

(3) A cselekvési programok számításba veszik:

a) a hozzáférhető tudományos és műszaki adatokat, főként a mezőgazdasági és egyéb eredetű nitrogénterhelés vonatkozásában;

b) a környezeti feltételeket az adott tagállam érintett térségeiben.

(4) A cselekvési programokat a megalkotásuktól számított négy éven belül végrehajtják és azok a következő kötelező intézkedéseket tartalmazzák:

a) a III. melléklet intézkedései;

b) a tagállamok által a 4. cikknek megfelelően létrehozott helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó szabályzat(ok)ban előírt intézkedések, kivéve amelyek helyébe a III. melléklet intézkedései léptek.

(5) A tagállamok ezenfelül a cselekvési programok keretén belül járulékos intézkedéseket vagy megerősített cselekvéseket biztosítanak, ahol azt szükségesnek tartják, ha kezdettől, vagy a cselekvési program végrehajtása során szerzett tapasztalatok figyelembevételével nyilvánvalóvá válik, hogy a 4. bekezdésben [helyesen: (4) bekezdésben] meghatározott intézkedések nem lesznek elegendőek az 1. cikkben leírt célok eléréséhez. Ezeknek az intézkedéseknek vagy cselekvéseknek a megválasztásánál a tagállamok számításba veszik ezek más lehetséges megelőző intézkedésekhez viszonyított hatékonyságát és költségét.

[...]”

7 A 91/676 irányelvnek „[a]z 5. cikk (4) bekezdésének a) pontjában meghatározott cselekvési programokba foglalandó intézkedések[re]” vonatkozó III. melléklete többek között akként rendelkezik, hogy ezek az intézkedések magukban foglalják egyebek mellett a szerves trágya tároló tartályok kapacitására vonatkozó szabályokat.

A 2001/42 irányelv

8 A 2001/42 irányelv 2. cikke így rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

- a) tervek és programok: azok a tervek és programok, beleértve az Európai Közösség által közösen finanszírozottakat is, illetve ezek bármely módosítása:
 - amelyeket valamely nemzeti, regionális vagy helyi szintű hatóságnak kell kidolgoznia, illetve elfogadnia, illetve amelyeket valamely hatóság dolgoz ki parlamenti vagy kormány általi jogalkotási eljárás útján történő elfogadásra, valamint
 - amelyeket törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések írnak elő;
- b) környezeti vizsgálat: a 4–9. cikknek megfelelően a környezeti jelentés kidolgozása, konzultációk lefolytatása, a döntéshozatal során a környezeti jelentés és a konzultációs eredmények figyelembevétele, valamint a döntésről szóló tájékoztatás;

[...]”

9 Az említett irányelv 3. cikke szerint:

„(1) A 4–9. cikknek megfelelő környezeti vizsgálatot kell végezni azokkal a 2–4. cikkben [helyesen: (2)–(4) bekezdésben] említett tervekkel és programokkal kapcsolatban, amelyeknek valószínűleg jelentős környezeti hatásuk lesz.

(2) A (3) bekezdésre is figyelemmel környezeti vizsgálatot végeznek valamennyi olyan tervvel és programmal kapcsolatban,

- a) amely a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, energetika, ipar, közlekedés, hulladékgazdálkodás, vízgazdálkodás, távközlés, idegenforgalom, területrendezés, illetve földhasználat terén készül, és amely meghatározza [...] [az 1997. március 3-i 97/11/EK tanácsi irányelvvel (HL L 73., 5. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 151. o.) módosított, az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 1985. június 27-i] 85/337/EGK [tanácsi] irányelv [(HL L 175., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 248. o.; a továbbiakban: 85/337 irányelv)] I. és II. mellékletében felsorolt projektek [helyesen: projektek végrehajtása] jövőbeli engedélyének kereteit; illetve
- b) amely esetében valószínű területi hatására tekintettel a [természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i] 92/43/EGK [tanácsi] irányelv [(HL L 206., 7. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 102. o.)] 6. vagy 7. cikke értelmében vizsgálatra van szükség.

[...]

(4) A tagállamok határozzák meg, hogy a (2) bekezdésben említetteken kívül azoknak az egyéb terveknek vagy programoknak, amelyek meghatározzák a projektek [helyesen: projektek végrehajtása] jövőbeli engedélyének kereteit, valószínűleg jelentős környezeti hatása van-e.

(5) A tagállamok eseti vizsgálattal vagy a tervek és programok típusának meghatározásával, illetve e kétféle megközelítés ötvözésével határozzák meg, hogy a (3) és (4) bekezdésben említett tervek vagy programok valószínűleg jelentős hatással lesznek [helyesen: lesznek-e] a környezetre. A tagállamok

ebből a célból minden esetben figyelembe veszik a II. mellékletben meghatározott vonatkozó szempontokat annak érdekében, hogy ez az irányelv kiterjedjen a valószínűleg jelentős környezeti hatással bíró tervekre és programokra.

[...]”

A 85/337 irányelv

- 10 A 85/337 irányelv 4. cikke szerint az ezen irányelv I. mellékletében felsorolt projekteket környezeti hatásvizsgálatnak vetik alá, míg a II. mellékletében felsorolt projekteket a tagállamok által megállapított küszöbértékek vagy esetenkénti vizsgálat alapján kell ilyen vizsgálatnak alávetni.
- 11 A 85/337 irányelv I. mellékletében szerepelnek többek között a „[b]aromfi és sertés intenzív tenyésztését végző telepek több mint [...] 85 000 hellyel brojlercsirkék, 60 000 hellyel tojók számára; [...] 3000 hellyel (30 kg feletti) sertések számára; vagy [...] 900 hellyel kocák számára”, míg ezen irányelv II. mellékletében szerepelnek a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és akvakultúrával kapcsolatos tevékenységek, így többek között a művelés alatt nem álló vagy félig természetes állapotú földterületek intenzív mezőgazdasági hasznosítását célzó projektek, valamint az intenzív állattartás létesítményeire vonatkozó, az említett irányelv I. mellékletben nem szereplő projektek.

A nemzeti jog

A 2001/42 irányelv átültetését szolgáló szabályozás

- 12 A 2001/42 irányelvet a Région wallonne jogába a code de l'environnement (*Moniteur belge*, 2004. július 9., 54654. o.) I. könyvének D. 52. és az azt követő cikkei ültették át.
- 13 E törvénykönyv D. 53. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatát az 52–61. cikknek megfelelően azon tervek és programok, valamint azok módosításai esetében végzik el, amelyeknek az I. sz. jegyzékét a kormány állította fel, és amelyeket:

1° a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, [...] ipar, [...] víz- és talajgazdálkodás [...] terén dolgoztak ki, és amelyek meghatározzák a 66. cikk (2) [bekezdése] alapján felállított jegyzékben szereplő projektek végrehajtása jövőbeli engedélyének kereteit;

2° a természetmegőrzésről szóló 1973. július 12-i törvény 29. cikke alapján vizsgálatnak vetnek alá.

[...]

(3) A kormány a jelen fejezet alapján környezeti hatásvizsgálat alá vetheti azokat a terveket vagy programokat, amelyeknek a környezetre gyakorolt hatásai valószínűleg nem elhanyagolhatóak, és amelyeket nem írnak elő határozati, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések.

[...]”

- 14 Az említett törvénykönyv R. 47. cikke előírja:

„A rendelkező rész 53. cikkének [(1)] bekezdésében említett tervek és programok jegyzékét az V. melléklet határozza meg.”

- 15 A vallon kormányának a code de l'environnement I. könyvére vonatkozó 2005. március 17-i rendelete (*Moniteur belge*, 2005. május 4., 21184. o.) által elfogadott, említett V. melléklet többek között a levegőminőségre, a talajminőségre és a természetvédelemre vonatkozó cselekvési programot tartalmazza. Azonban e melléklet nem foglalja magában a nitrogén veszélyeztetett területeken történő mezőgazdasági felhasználására vonatkozó cselekvési programot, amelyet először a Région wallonne jogába a 2002. október 10-i rendelet vezetett be.

A 91/676 irányelvvel kapcsolatos szabályozás

- 16 Ami különösen ez utóbbi cselekvési programot illeti, a Région wallonne jogának jelenleg hatályos releváns rendelkezései szerepeltek a megtámadott rendeletben. E rendelet meghatározza a nitrogén mezőgazdasági felhasználásának a Région wallonne egész területén alkalmazandó feltételeit. Foglalkozik továbbá a nitrogén veszélyeztetett területeken történő felhasználásával, és e tekintetben a 91/676 irányelv 5. cikkében előírt cselekvési programnak minősül. A veszélyeztetett területek az említett régió területének 42%-át és annak hasznos mezőgazdasági területének 54%-át alkotják.

A Conseil d'État előtti jogvitával kapcsolatos szabályozás

- 17 A Conseil d'État-ról szóló egységes szerkezetbe foglalt törvények 14b. cikke így rendelkezik:

„Amennyiben a közigazgatási jogvitákkal foglalkozó részleg szükségesnek ítéli, általános rendelkezés útján megjelöli a megsemmisített rendeleti jellegű jogi aktusok rendelkezéseinek azon joghatásait, amelyeket véglegesnek kell tekinteni, vagy az általa megállapított határidőig ideiglenesen fenn kell tartani.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatali eljárás a C-105/09. és C-110/09. sz. egyesített ügyekben

- 18 A C-221/03. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 2005. szeptember 22-én hozott ítéletében (EBHT 2005., I-8307. o.) a Bíróság többek között megállapította, hogy a Belga Királyság, mivel nem fogadta el a Région wallonne vonatkozásában a meghatározott határidő leteltéig a 91/676 irányelv 3. cikke (1) és (2) bekezdésének, valamint 5. cikkének és 10. cikkének teljes és helyes végrehajtásához szükséges intézkedéseket, nem teljesítette az ezen irányelvből eredő kötelezettségeit.
- 19 Az említett ítélet végrehajtása érdekében a vallon kormány a 91/676 irányelv 5. cikke alapján elfogadta a megtámadott rendeletet. E rendelet a nitrogén fenntartható mezőgazdasági felhasználása tekintetében módosítja a code de l'environnement-nak a code de l'eau-t képező II. könyvét, és kifejezetten utal a fent hivatkozott Bizottság kontra Belgium ügyben hozott ítéletre.
- 20 A Terre wallonne és az Inter-Environnement Wallonie a Conseil d'État-tól többek között azt állítva kérte az említett rendelet hatályon kívül helyezését, hogy e rendelet a 2001/42 irányelv értelmében vett „programnak” minősül, ezért pedig ezen irányelv szerint környezeti vizsgálatnak kellett volna alávetni. A vallon kormány ezzel szemben azzal érvelt, hogy a nitrogén mezőgazdasági felhasználására vonatkozó program nem tartozik a 2001/42 irányelv hatálya alá.
- 21 A Terre wallonne továbbá ideiglenes intézkedés iránti eljárás keretében kérte a megtámadott rendelet felfüggesztését. A kérdést előterjesztő bíróság azonban 2007. augusztus 7-i ítéletével elutasította e kérelmet, megállapítva, hogy „a megtámadott aktus végrehajtásának felfüggesztése azzal a hatással járna, hogy meghosszabbítja az ellenérdekű fél ezen aktust megelőző mulasztását”, ezenkívül pedig, hogy ezen egyesület nem bizonyította, hogy esetében megvalósulna az annak kockázatához kapcsolódó feltétel, hogy a megtámadott aktus azonnali végrehajtása nehezen helyrehozható, súlyos kárt okozna.

22 E feltételek mellett a Conseil d'État 2009. március 11-i határozataival úgy döntött, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) A [91/676 irányelv] 5. cikkének (1) bekezdésében meghatározott – a kijelölt veszélyeztetett területek tekintetében kidolgozott – nitrogénfelhasználási program a [2001/42 irányelv] 3. cikke (2) bekezdésének a) pontjában említett olyan tervnek vagy programnak minősül-e, amely a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, energetika, ipar, közlekedés, hulladékgazdálkodás, vízgazdálkodás, távközlés, idegenforgalom, területrendezés, illetve földhasználat terén készül, és meghatározza-e a [85/337 irányelv] I. és II. mellékletében felsorolt projektek végrehajtása jövőbeli engedélyének kereteit?
- 2) A [91/676 irányelv] 5. cikkének (1) bekezdésében meghatározott – a kijelölt veszélyeztetett területek tekintetében kidolgozott – nitrogénfelhasználási program a [2001/42 irányelv] 3. cikke (2) bekezdésének b) pontjában említett olyan tervnek vagy programnak minősül-e, amely esetében valószínű területi hatására tekintettel a [92/43 irányelv] 6. és 7. cikke értelmében vett vizsgálatra van szükség, különösen, ha a szóban forgó nitrogénfelhasználási program a Région wallonne valamennyi kijelölt veszélyeztetett területére alkalmazandó?
- 3) A [91/676 irányelv] 5. cikkének (1) bekezdésében meghatározott – a kijelölt veszélyeztetett területek tekintetében kidolgozott – nitrogénfelhasználási program a [2001/42 irányelv] 3. cikkének (2) bekezdésében említettektől eltérő olyan tervnek vagy programnak minősül-e, amely meghatározza a projektek végrehajtása jövőbeli engedélyének kereteit, és amelyek vonatkozásában a tagállamoknak a [2001/42 irányelv] 3. cikkének (4) bekezdése alapján, [ezen irányelv 3. cikke (5) bekezdésének] megfelelően meg kell határozniuk, hogy valószínűleg jelentős hatással lesznek-e a környezetre?”

23 Ezen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek alapján született a C-105/09. és C-110/09. sz., Terre wallonne és Inter-Environnement Wallonie egyesített ügyekben 2010. június 17-én hozott ítélet (EBHT 2010., I-5611. o.), amelyben a Bíróság a következőképpen határozott:

„A [...] 91/676[...] irányelv 5. cikkének (1) bekezdése alapján elfogadott cselekvési program főszabály szerint a [...] 2001/42[...] irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) pontjában említett tervnek vagy programnak minősül, mivel ezen utóbbi irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett »tervnek« vagy »programnak« tekintendő, és mivel olyan intézkedéseket tartalmaz, amelyeknek a betartásától függ [a] [...] 85/337[...] irányelv I. és II. mellékletében felsorolt projektek megvalósítására vonatkozó engedély megadása.”

Az alapeljárás további alakulása és a jelen ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

24 A Conseil d'État a 2009. március 11-i ítéletével, amellyel a C-110/09. sz. Inter-Environnement Wallonie ügyben előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjesztett a Bíróság elé, a megtámadott rendelet bizonyos cikkeit is megsemmisítette, e cikkek közül némelyeknek azonban fenntartotta a joghatásait a biztosított eltéréseket illetően, valamint az ezt megelőzően hozott határozatokra vonatkozó joghatásokat. Következésképpen az alapeljárás az Inter-Environnement Wallonie és a Terre wallonne által benyújtott kereseteknek most már elsősorban arra a részére vonatkozik, amelyben azok a megtámadott rendeleten 3. szakaszán belül „a nitrogén veszélyeztetett területeken történő felhasználására” vonatkozó 6. alszakasz megsemmisítésére irányulnak.

25 Ezzel összefüggésben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az Inter-Environnement Wallonie csak azon veszélyeztetett területekkel kapcsolatban vonta kétségbe a megtámadott rendelet jogszerűségét, amelyek e rendelet 3. szakasza 6. alszakaszának képezik a tárgyát. Figyelembe véve azonban, hogy az említett rendelet, amely a code de l'eau egyik fejezetét képezi, egymástól elválaszthatatlan egységnek minősülő rendelkezéseket tartalmaz, az Inter-Environnement

Wallonie ugyanezen rendelet valamennyi rendelkezésének megsemmisítését kérte, ideértve azokat is, amelyek adott esetben nem tartoznak a 2001/42 irányelv értelmében vett „programhoz”, illetve adott esetben nem képeznek ilyen programot. A Terre wallonne is a megtámadott rendelet teljes egészében történő megsemmisítése mellett foglalt állást, a benne foglalt rendelkezések egymástól elválaszthatatlan jellege miatt. E felperes ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság előtt elismerte, hogy a megsemmisítésre visszaható hatály nélkül is sor kerülhet, azzal a feltétellel, hogy a megtámadott aktus joghatásainak fenntartása időben korlátozott legyen.

- 26 A Région wallonne a maga részéről úgy véli, hogy a megtámadott rendeletben foglalt rendelkezések többsége nem tartozik a 91/676 irányelv 5. cikke alapján elfogadott program, következésképpen pedig a 2001/42 irányelv értelmében vett „program” fogalma alá, különösen azért, mert az említett rendelkezések nem határozzák meg a 85/337 irányelv I. és II. mellékletében felsoroltakhoz hasonló projektek végrehajtását. Ezért az alapügy alperese szerint a megtámadott rendeleten belül csak a 3. szakasz 6. alszakasza – amennyiben az a nitrogén veszélyeztetett területeken történő felhasználására vonatkozik – tartozhat a 91/676 irányelv 5. cikkében megkövetelt cselekvési program, következésképpen pedig a 2001/42 irányelv értelmében vett „program” fogalma alá. Ebből következik, hogy a 2001/42 irányelv követelményeinek megfelelően lefolytatott környezeti vizsgálat elmaradása miatt csak ezt az alszakaszt kell megsemmisíteni, mivel a Région wallonne szerint ez az alszakasz elválasztható a megtámadott rendelet azon egyéb rendelkezéseitől, amelyek a 91/676 irányelvet átültető intézkedések lényegét képezik.
- 27 A fent hivatkozott Terre wallonne és Inter-Environnement Wallonie ügyben hozott ítélet nyomán a Conseil d’État úgy ítélte meg, hogy a megtámadott rendelet a 2001/42 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében vett „tervnek” vagy „programnak” minősült. Következésképpen, mivel egyrészt e rendeletet az elfogadása előtt nem vetették alá az ezen irányelvben előírt környezeti vizsgálatnak, másrészt pedig a Bíróság nem korlátozta a fent hivatkozott Terre wallonne és Inter-Environnement Wallonie ügyben hozott ítéletének időbeli hatályát, e rendeletet meg kell semmisíteni.
- 28 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a megtámadott rendelet visszaható hatállyal történő megsemmisítése következtében a megsemmisített aktus átdolgozásáig a Région wallonne területén a 91/676 irányelv átültetésére irányuló minden intézkedés teljes mértékben kikerülne a belga jogrendből, ez pedig olyan helyzetet eredményezne, amelyben a Belga Királyság nem teljesítené az ezen irányelvből eredő kötelezettségeit.
- 29 E feltételek mellett a Conseil d’État úgy döntött, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„A Conseil d’État, amely

- elé a [megtámadott rendelet] megsemmisítésére irányuló keresetet nyújtottak be,
- és megállapítja, hogy e rendelet elfogadására a [...] 2001/42[...] irányelv által előírt eljárás figyelembevétele nélkül került sor, és emiatt az európai uniós joggal ellentétes, így azt meg kell semmisíteni,
- egyúttal azonban megállapítja, hogy a megtámadott rendelet biztosítja a [...] 91/676[...] irányelv megfelelő végrehajtását,

a megsemmisítendő aktus átdolgozásához szükséges rövid ideig elhalaszthatja-e a bíróság általi megsemmisítés joghatásait annak érdekében, hogy az uniós környezetvédelmi jog bizonyos konkrét végrehajtását megszakítás nélkül fenntartsa?”

Az alapeljárásnak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését követő alakulása

- 30 A Terre wallonne, a belga kormány és a Bizottság által az írásbeli észrevételeikben szolgáltatott, a kérdést előterjesztő bíróság által megerősített információkból kitűnik, hogy a vallon kormány 2011. március 31-én elfogadta a code de l'environnement-nak a code de l'eau-t képező II. könyvének a nitrogén fenntartható mezőgazdasági felhasználása tekintetében történő módosításáról szóló rendeletet (a továbbiakban: új rendelet).
- 31 E rendelet bevezető hivatkozásaiból kitűnik, hogy azt többek között a code de l'environnement I. könyvének a környezeti hatásvizsgálatról szóló V. része alapján, továbbá egyrészt a Conseil wallon de l'environnement pour le développement durable (a fenntartható fejlődésért felelős vallon környezetvédelmi tanács) által 2009. március 5-én kiadott stratégiai környezeti vizsgálati jelentést, másrészt pedig a 2009. január 5-étől február 19-éig tartott közvélemény-kutatás nyomán fogadták el.
- 32 Az új rendelet 1. cikke kimondja, hogy e rendelet a 91/676 irányelvet ülteti át, míg a 4. cikk akként rendelkezik, hogy a megtámadott rendelet hatályát veszti. Ezzel szemben az új rendelet 8. cikke akként rendelkezik, hogy a megtámadott rendelet végrehajtási rendeletei mindaddig hatályban maradnak, amíg a kibocsátójuk hatályon kívül nem helyezi azokat. Ezenkívül e rendelet 3. cikke előírja, hogy a code de l'environnement-nak a code de l'eau-ra vonatkozó R. 460. cikke tartalmának helyébe olyan szöveg lép, amely bizonyos mezőgazdasági infrastruktúrák megfelelővé tételéről rendelkezik többek között a trágya, a tenyészszárnyasoktól származó szerves trágya, a hígtrágya, valamint a trágyalé tárolása vonatkozásában. E megfelelővé tételek teljesítésének határidői 2008. december 31-ére, 2009. december 31-ére, illetve 2010. december 31-ére, vagyis az új rendelet elfogadását megelőző időpontokra esnek, továbbá e megfelelővé tételek elsősorban bizonyos – többek között az állatállománytól származó – nitrogénkibocsátási küszöbértékek szerint vannak meghatározva. E határidők ugyanakkor *vis maior* vagy rendkívüli körülmények esetében meghosszabbíthatók.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról

- 33 A Bizottság elsődlegesen azt állítja, hogy az új rendelet elfogadására tekintettel az előzetes döntéshozatal iránti kérelem okafogyottá vált, következésképpen pedig elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.
- 34 A Bíróság által megfogalmazott felhívásra adott válaszként ugyanakkor a Conseil d'État akként nyilatkozott, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdését fenntartja, amennyiben az új rendelet nincs hatással a hozzá benyújtott keresetre, mivel e rendelet nem szabályozza az e keresettel érintett időszakot, mert e bíróság szerint az új rendeletnek nincs visszaható hatálya.
- 35 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helyállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A nemzeti bíróságok által előterjesztett kérelem elbírálásának Bíróság általi megtagadása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog kért értelmezése, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a neki feltett kérdésekre hasznos választ adjon (lásd legutóbb a C-188/10. és C-189/10. sz., Melki és Abdeli egyesített ügyekben 2010. június 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-5667. o.] 27. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 36 Másfelől az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az ügyben eljáró nemzeti bíróság feladata, hogy megítélje mind az előzetes döntéshozatal szükségességét ítéletének meghozatala szempontjából, mind pedig a Bíróság elé terjesztendő kérdések jelentőségét (a C-188/07. sz. Commune de Mesquer ügyben 2008. június 24-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-4501. o.] 31. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 37 Márpedig ezzel összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság által adott felvilágosításból kitűnik, hogy az általa feltett kérdés az e bíróság előtt továbbra is folyamatban lévő jogvita szempontjából releváns, az e kérdésre adott válasza pedig szüksége van az említett jogvita elbírálásához.
- 38 E feltételek mellett a Conseil d'État által feltett kérdést meg kell válaszolni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 39 Kérdésével – továbbá figyelembe véve az alapeljárás alakulását – a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy az alapügyben vizsgáltakhoz hasonló körülmények között, amikor is a 2001/42 irányelv értelmében vett „tervnek” vagy „programnak” minősülő nemzeti aktus megsemmisítése iránti keresetet kell elbírálnia, és megállapítja, hogy e tervet vagy programot az említett irányelvben előírt, előzetes környezeti vizsgálat lefolytatására irányuló kötelezettség megsértésével fogadták el, e bíróság – amely ugyanakkor azt is megállapítja, hogy a vitatott aktus a 91/676 irányelv megfelelő végrehajtását képezi – alkalmazhatja-e a nemzeti joga szerinti azon rendelkezést, amely lehetővé teszi számára az említett aktus bizonyos múltbeli joghatásainak addig az időpontig történő fenntartását, amikor a megállapított szabálytalanság orvoslására irányuló intézkedések hatályba lépnek.
- 40 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy ahogyan az a 2001/42 irányelv 1. cikkéből kitűnik, az irányelv alapvető célja abban áll, hogy a környezetre valószínűleg jelentős hatást gyakorló tervek és programok vonatkozásában – a kidolgozásuk során és az elfogadásuk előtt – környezeti vizsgálatot végezzenek (a fent hivatkozott Terre wallonne és Inter-Environnement Wallonie ügyben hozott ítélet 32. pontja, valamint a C-295/10. sz., Valčiukienė és társai ügyben 2011. szeptember 22-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-8819. o.] 37. pontja).
- 41 Ezen irányelv meghatározza a környezeti hatásokról szóló jelentés kidolgozásának, a konzultációk lefolytatásának, a környezeti vizsgálat eredményei figyelembevételének, valamint a vizsgálat befejeztével hozott döntésről szóló tájékoztatásnak a minimumszabályait (a fent hivatkozott Terre wallonne és Inter-Environnement Wallonie ügyben hozott ítélet 33. pontja).
- 42 Mivel ezen irányelv nem tartalmaz a benne foglalt eljárási szabályok megsértése esetén alkalmazandó következményekre vonatkozó rendelkezéseket, a tagállamok feladata, hogy hatásköreik keretein belül megtegyenek minden ahhoz szükséges általános vagy egyedi intézkedést, hogy minden olyan „tervet” vagy „programot”, amelynek a 2001/42 irányelv értelmében „jelentős hatása lehet a környezetre”, az elfogadása előtt az említett irányelvben meghatározott eljárási módoknak és kritériumoknak megfelelően környezeti vizsgálatnak vessenek alá (lásd analógia útján a C-72/95. sz., Kraaijeveld és társai ügyben 1996. október 24-én hozott ítélet [EBHT 1996., I-5403. o.] 61. pontját, a C-435/97. sz., WWF és társai ügyben 1999. szeptember 16-án hozott ítélet [EBHT 1999., I-5613. o.] 70. pontját, valamint a C-201/02. sz. Wells-ügyben 2004. január 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-723. o.] 65. pontját).
- 43 Az állandó ítélkezési gyakorlatból következik ugyanis, hogy az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében előírt jóhiszemű együttműködés elve szerint a tagállamok kötelesek az uniós jog megsértéséből eredő jogellenes következményeket megszüntetni (lásd többek között a 6/60. sz., Humblet kontra État belge ügyben 1960. december 16-án hozott ítéletet [EBHT 1960., 1125. o., 1146. o.], valamint a C-6/90. és C-9/90. sz., Frankovich és társai egyesített ügyekben 1991. november 19-én hozott ítélet [EBHT 1991.,

- I-5357. o.] 36. pontját). Ez a kötelezettség, hatáskörük keretein belül, az érintett tagállam valamennyi szervére vonatkozik (a C-8/88. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 1990. június 12-én hozott ítélet [EBHT 1990., I-2321. o.] 13. pontja, valamint a fent hivatkozott Wells-ügyben hozott ítélet 64. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 44 Ebből következik, hogy amennyiben valamely „tervet” vagy „programot” az elfogadása előtt a 2001/42 irányelv követelményeinek megfelelően környezeti hatásvizsgálatnak kellett volna alávetni, a hatáskörrel rendelkező hatóságok kötelesek megtenni minden általános vagy egyedi intézkedést annak érdekében, hogy orvosolják az ilyen vizsgálat elmulasztását (lásd analógia útján a fent hivatkozott Wells-ügyben hozott ítélet 68. pontját).
- 45 E kötelezettség azon a nemzeti bíróságok esetében is fennáll, amelyek előtt keresetet indítottak az ilyen nemzeti aktus ellen, ezzel összefüggésben pedig emlékeztetni kell arra, hogy az ilyen „tervek” vagy „programok” ellen indítható keresetekre vonatkozó eljárási módok a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján minden egyes tagállam belső jogrendjébe tartoznak, azzal a feltétellel azonban, hogy azok nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a hasonló jellegű belső esetekre vonatkozók (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd a fent hivatkozott Wells-ügyben hozott ítélet 67. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 46 Következésképpen az ilyen ügyekben eljáró bíróságok kötelesek a nemzeti joguk alapján megtenni a környezeti vizsgálat lefolytatására irányuló kötelezettség megsértésével elfogadott „terv” vagy „program” felfüggesztésére vagy megsemmisítésére irányuló intézkedéseket (lásd analógia útján a fent hivatkozott Wells-ügyben hozott ítélet 65. pontját).
- 47 A 2001/42 irányelv alapvető célkitűzését figyelmen kívül hagyná ugyanis, ha az ilyen ügyekben eljáró nemzeti bíróságok az ilyen keresetek keretében és az eljárási autonómia korlátai között nem tennék meg a nemzeti jogukban előírt, annak megakadályozására alkalmas intézkedéseket, hogy az ilyen tervet vagy programot – ideértve az e program keretében kidolgozandó projekteket – környezeti vizsgálat hiányában végre lehessen hajtani.
- 48 Az alapügyben nem vitatott, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak ilyen jellegű keresetet kell elbírálnia. El kell azonban dönteni, hogy e bíróság az ilyen kereset keretében, valamint megsemmisítve a megtámadott rendeletet, kivételesen és az alapügy sajátos körülményeire tekintettel alkalmazhatja-e azt a nemzeti rendelkezést, amely lehetővé teszi számára az említett rendelet múltbeli joghatásainak addig az időpontig történő fenntartását, amíg hatályba lépnek a megállapított szabálytalanság orvoslását szolgáló intézkedések.
- 49 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a megtámadott rendelet – amelyet a 2001/42 irányelvben foglalt előírások megsértésével fogadtak el – joghatásainak fenntartása egyrészt azért lehetne indokolt, mert e rendelet visszaható hatállyal történő megsemmisítése következtében a Région wallonne területén a 91/676 irányelv átültetésére irányuló minden intézkedés teljes mértékben kikerülne a belga jogrendből. Másrészt a joghatások e fenntartása időben viszonylag korlátozott lenne, mivel csak az új rendelet hatálybalépésének időpontjáig eltelt időszakra terjedne ki.
- 50 Másfelől a kérdést előterjesztő bíróság megítélése szerint – anélkül, hogy ez egyértelműen megállapítható lenne – a megtámadott rendeletnek a 91/676 irányelvvel való összhangja levezethetőnek tűnik többek között a Belgium által Vallóniára vonatkozóan kérelmezett eltérésnek a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 91/676/EGK tanácsi irányelv alapján való engedélyezéséről szóló, 2007. december 20-i 2008/96/EK bizottsági határozatból (HL 2008. L 32., 21. o.). A Bizottság ugyanis, annak érdekében, hogy engedélyezze e tagállamnak a 91/676 irányelv III. melléklete (2) bekezdésének második albekezdése első mondatában és a) pontjában előírt szervestrágya-mennyiség meghaladását, megvizsgálta az említett rendeletet, amelyet e határozat (6) preambulumbekkezdésében és 10. cikkében is említ, anélkül hogy kifogást emelne akár azzal

kapcsolatban, hogy a megtámadott rendelet a Région wallonne területén hogyan ültette át ezt az irányelvet, akár pedig azzal kapcsolatban, hogy a veszélyeztetett területeken a nitrátokra vonatkozó, az említett irányelv 5. cikkében megkövetelt és a megtámadott rendelet 3. szakaszának 6. alszakasza szerintihez hasonló cselekvési programot nem a 2001/42 irányelv szerinti környezeti vizsgálat nyomán fogadták el.

- 51 A kérdést előterjesztő bíróság azt is megállapítja, hogy a megtámadott rendelet a veszélyeztetett területeket illetően a 2001/42 irányelv 2. cikke értelmében vett „programnak” minősül, mivel azt a 91/676 irányelv 5. cikke követeli meg, és azt valamely nemzeti vagy regionális szintű hatóság dolgozta ki.
- 52 Másfelől, jóllehet a Bíróság a fent hivatkozott Terre wallonne és Inter-Environnement Wallonie ügyben hozott ítéletében csak a 91/676 irányelv 5. cikkének (1) bekezdésében megkövetelt, a megtámadott rendelet 3. szakaszának 6. alszakasza szerintihez hasonló cselekvési programokat illetően foglalt állást, a kérdést előterjesztő bíróság hajlik annak megállapítására, hogy mivel a megtámadott rendelet minden területen – ideértve a veszélyeztetett területeket is – a 91/676 irányelv 5. cikkében és III. mellékletében felsoroltaknak megfelelő típusú intézkedéseket és cselekvéseket ír elő, amelyek a nitrátszennyezés elleni küzdelemre irányulnak, e rendelet teljes egészében olyan keretnek minősül, amelyen belül a 85/337 irányelv I. és II. mellékletében felsorolt projektek végrehajtása engedélyezhető, olyannyira, hogy e rendeletet a 2001/42 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében vett olyan „tervnek” vagy „programnak” kell tekinteni, amelynek kapcsán a környezeti vizsgálat kötelező, és nem függ a környezetre gyakorolt jelentős hatások előzetes megállapításától.
- 53 E bíróság ezenkívül megállapítja, hogy a megtámadott rendelet szervezett és szétválaszthatatlan rendszert képez, vagyis e bíróságnak nincs lehetősége e rendeletnek kizárólag azt a részét megsemmisíteni, amely a nitrogén veszélyeztetett területeken történő felhasználására vonatkozik, jelen esetben a 3. szakaszának 6. alszakaszát.
- 54 Ezért a Conseil d'État kifejti, hogy az alapügyhöz hasonló körülmények között a megtámadott rendeletet meg kell semmisítenie azzal az indokkal, hogy még ha e rendelet tárgyában le is folytattak olyan közvélemény-kutatást, amelyben az alapügy felperesei is részt vettek, továbbá e felperesek nem tudták bizonyítani, hogy a Région wallonne nem vette volna figyelembe az e közvélemény-kutatás során általuk tett észrevételeket, e rendelet nem képezte tárgyát a 2001/42 irányelvben előírt környezeti vizsgálatnak. Ezáltal ugyanakkor a Conseil d'État joghézagot hozna létre a 91/676 irányelv végrehajtásával kapcsolatban, miközben egyrészt ez utóbbi irányelv – amelyet a környezet minőségének javítása érdekében fogadtak el – megköveteli, hogy a nemzeti jogban legyenek átültető intézkedések, másrészt pedig az említett rendeletet a fent hivatkozott Bizottság kontra Belgium ügyben hozott ítéletben foglaltak teljesítésének biztosítása érdekében fogadták el.
- 55 Márpedig e bíróság szerint nem zárható ki, hogy a környezet magas szintű védelmére irányuló cél, amelynek elérésére az EUMSZ 191. cikk alapján az Európai Unió e területen kialakított politikája törekszik, az alapügyben jobban megvalósítható a megsemmisített rendelet joghatásainak az e rendelet átdolgozásához szükséges rövid ideig történő fenntartása révén, mint visszaható hatályú megsemmisítéssel.
- 56 Figyelembe véve a jelen ügynek a jelen ítélet 50–55. pontjában kifejtett sajátosságait, fennáll annak kockázata, hogy ha a kérdést előterjesztő bíróság a megtámadott rendelet megsemmisítésével orvosolja azt a szabálytalanságot, amely az e rendelet elfogadásához vezető eljárásban a 2001/42 irányelvre tekintettel felmerült, ez olyan joghézag létrehozására kényszeríti, amely összeegyeztethetetlen az érintett tagállam azon kötelezettségével, hogy elfogadja a 91/676 irányelv átültetését szolgáló intézkedéseket, továbbá azon intézkedéseket, amelyekkel e tagállam vonatkozásában a fent hivatkozott Bizottság kontra Belgium ügyben hozott ítéletben foglaltak teljesítése jár.

- 57 Ezzel összefüggésben meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság annak érdekében, hogy engedélyezzék számára a megtámadott rendelet joghatásainak ilyen fenntartását, nem gazdasági jellegű indokokra hivatkozik, hanem kizárólag a környezetvédelem céljára utal, amely az Unió leglényegesebb céljainak egyike, továbbá mind átfogó, mind pedig alapvető jellegű (lásd ebben az értelemben a C-176/03. sz., Bizottság kontra Tanács ügyben 2005. szeptember 13-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-7879. o.] 41. és 42. pontját).
- 58 E célra tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság számára – figyelembe véve a környezetvédelemhez kapcsolódó kényszerítő indok fennállását – kivételesen engedélyezhető azon nemzeti rendelkezés alkalmazása, amely feljogosítja őt a megsemmisített nemzeti aktus bizonyos joghatásainak fenntartására, amennyiben tiszteletben tartja az alábbi feltételeket.
- 59 Először is, a megtámadott rendeletnek a 91/676 irányelv helyes átültetésére irányuló intézkedést kell képeznie.
- 60 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróságnak mérlegelnie kell, hogy az új rendelet – amely többek között a 8. cikkében előírja a megtámadott rendelet alapján elfogadott bizonyos aktusok hatályban tartását – elfogadása és hatálybalépése nem teszi-e lehetővé a megtámadott rendelet megsemmisítéséből eredő, a környezetre gyakorolt káros hatások elkerülését.
- 61 Harmadszor, a megtámadott rendelet megsemmisítésének azzal a következménnyel kell járnia – amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megállapítania –, hogy a 91/676 irányelv átültetésével kapcsolatban olyan joghézagot idéz elő, amely a környezetre nézve károsabb. Ez a helyzet áll fenn, ha az ilyen megsemmisítés alacsonyabb szintű védelmet eredményez a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vízszennyezés ellen, mivel ez ellentétes lenne magával az irányelv alapvető célkitűzésével, amely az ilyen szennyezés megelőzésére irányul.
- 62 Végül, negyedszer, az ilyen nemzeti aktus joghatásainak kivételes fenntartása csak a megállapított szabálytalanság orvoslását szolgáló intézkedések elfogadásához feltétlenül szükséges ideig indokolt.
- 63 Az eddigieket figyelembe véve az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy ha valamely nemzeti bíróság előtt a nemzeti joga alapján keresetet indítanak a 2001/42 irányelv értelmében vett „tervnek” vagy „programnak” minősülő nemzeti aktus megsemmisítése iránt, és e bíróság megállapítja, hogy az ilyen „tervet” vagy „programot” az ezen irányelvben előírt, előzetes környezeti vizsgálat lefolytatására irányuló kötelezettség megsértésével fogadták el, e bíróság köteles megtenni a nemzeti jogában szabályozott minden általános vagy egyedi intézkedést annak érdekében, hogy orvosolja az ilyen vizsgálat elmulasztását, ideértve a megtámadott „terv” vagy „program” esetleges felfüggesztését vagy megsemmisítését is. Ugyanakkor, figyelembe véve az alapügy sajátos körülményeit, a kérdést előterjesztő bíróság számára kivételesen engedélyezhető azon nemzeti rendelkezés alkalmazása, amely feljogosítja őt a megsemmisített nemzeti aktus bizonyos joghatásainak fenntartására, amennyiben:
- e nemzeti aktus a 91/676 irányelv helyes átültetésére irányuló intézkedést képez;
 - az ezen irányelv 5. cikke értelmében vett cselekvési programot tartalmazó új nemzeti aktus elfogadása és hatálybalépése nem teszi lehetővé a megtámadott rendelet megsemmisítéséből eredő, a környezetre gyakorolt káros hatások elkerülését;
 - e megtámadott aktus megsemmisítésének következményeként a 91/676 irányelv átültetésével kapcsolatban olyan joghézag keletkezne, amely a környezetre nézve károsabb lenne abban az értelemben, hogy e megsemmisítés alacsonyabb szintű védelmet eredményezne a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vízszennyezés ellen, ezáltal pedig ellentétbe kerülne magával az irányelv alapvető célkitűzésével, valamint

- az ilyen aktus joghatásainak kivételes fenntartása csak a megállapított szabálytalanság orvoslását szolgáló intézkedések elfogadásához feltétlenül szükséges időre terjed ki.

A költségekről

- ⁶⁴ Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján

a Bíróság (nagytanács)

a következőképpen határozott:

Ha valamely nemzeti bíróság előtt a nemzeti joga alapján keresetet indítanak a bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2001. június 27-i 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmében vett „tervnek” vagy „programnak” minősülő nemzeti aktus megsemmisítése iránt, és e bíróság megállapítja, hogy az ilyen „tervet” vagy „programot” az ezen irányelvben előírt, előzetes környezeti vizsgálat lefolytatására irányuló kötelezettség megsértésével fogadták el, e bíróság köteles megtenni a nemzeti jogában szabályozott minden általános vagy egyedi intézkedést annak érdekében, hogy orvosolja az ilyen vizsgálat elmulasztását, ideértve a megtámadott „terv” vagy „program” esetleges felfüggesztését vagy megsemmisítését is. Ugyanakkor, figyelembe véve az alapügy sajátos körülményeit, a kérdést előterjesztő bíróság számára kivételesen engedélyezhető azon nemzeti rendelkezés alkalmazása, amely feljogosítja őt a megsemmisített nemzeti aktus bizonyos joghatásainak fenntartására, amennyiben:

- e nemzeti aktus a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló, 1991. december 12-i 91/676/EK tanácsi irányelv helyes átültetésére irányuló intézkedést képez;
- az ezen irányelv 5. cikke értelmében vett cselekvési programot tartalmazó új nemzeti aktus elfogadása és hatálybalépése nem teszi lehetővé a megtámadott rendelet megsemmisítéséből eredő, a környezetre gyakorolt káros hatások elkerülését;
- e megtámadott aktus megsemmisítésének következményeként a 91/676 irányelv átültetésével kapcsolatban olyan joghézag keletkezne, amely a környezetre nézve károsabb lenne abban az értelemben, hogy e megsemmisítés alacsonyabb szintű védelmet eredményezne a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vízszennyezés ellen, ezáltal pedig ellentétbe kerülne magával az irányelv alapvető célkitűzésével, valamint
- az ilyen aktus joghatásainak kivételes fenntartása csak a megállapított szabálytalanság orvoslását szolgáló intézkedések elfogadásához feltétlenül szükséges időre terjed ki.

Aláírások